

USTAVNI ZAKON VILAJETA BOSANSKOG.

Obšta oprjedelenja.

§ 1. Vrhovna "zemaljska vlast povjerena je vladi, koja je ustanovljena po sljedećoj naredbi, i koja će stanovati u glavnome mjestu vilajetskom, najpre za to opredjelenom.

§ 2. Bosanski vilajet sastoji se iz sedam sandžaka, skupa sa onim, u kome je sjedište vrhovne zemaljske vlade. Sa svakim sandžakom upravljaje po jedan kajmakam, stanujući u glavnome mjestu sandžaka.

§ 3. Svaki sandžak sastoji se iz više okružija (kaza), koja su podčinjena svako posebice jurisdikciji jednog mudira (okružnog načelnika) sa sjedištem u glavnoj okružnoj varošici.

§ 4. Okružija pak sačinjavaju više sela, od kojih će svako imati svoju obštinsku administraciju, uređenu po propisu ovoga zakona. Skup onakovih sela, koja nemogu zbog položaja svoga obrazovati za sebe jedno okružije, pripadaju pod imenom nahija najbližem njima okružiju.

§ 5. Kako u varošima tako i u selima pedeset kuća — nikad manje — sačinjavaju jednu mahalalu, a svaka mahalala izražava obštinu za se. Odjelenje prvo. O vrhovnoj vilajetskoj vladi. GLAVA PRVA. Vrhovna uprava.

§ 6. Vrhovna uprava u adminietrativnom, finacijalnom, političnodiplomatskom i policajnom obziru, kao i nadgledanje i izvršivanje sudejskih presuda povjerena je vilajetskome Valiji (veziru), koga naimenuje Njegovo veličanstvo Sultan. Valija ima se starati u opredjelenoj mu granici o točnom izvršivanju kako obštih zakona carstva, tako i posebnih za ovaj vilajet izdatih.

§ 7. Finansijalni i računski poslovi vilajetski povjereni su jednom zvaničniku ministarstva Finansije, koji nosi ime Muhasebedžija (upravitelj Finansije), i kojemu je sve podčinjeno, što se tiče Finansijalnih poslova vilajetskih. Muhasebedžija, stojeći odnosno pod zapovješću valije, odgovoran je ministarstvu finansije.

§ 8. Poosobna uredba opredjeliće djelokrug kako valiji, tako i muhasebedžiji u Finansijalnim i računskim poslovima, i ustanoviće se jedno nadležateljstvo pod zapovješću muhasebedžije, koje će po propisu ministarstva Finansije odnosne poslove vršiti.

§ 9. Zvaničnik jedan, naimenovan carskim ukazom i noseći ime Mehtubdži-efendija (upravitelj korespondencije, glavni kancelar) odpravljaće zvaničnu korespondenciju vilajeta; isti je čuvar vilajetskog arkiva, i njemu prinadleži vrhovna uprava nad državnom štamparijom.

§ 10. Po predlogu ministra spoljašnjih djela carskim je ukazom naimenovan jedan zvaničnik pod imenom Hardžije mudiri, kome je dužnost, da nastojava, da se traktati izvršuju i da upravlja s

poslovima vilajeta u spoljašnjim odnošajima. Isti je član vilajetske vlade, preko koga se vršuju pismeno ili usmeno poslovi mjesne vlasti sa zastupnicima stranih sila.

§ 11. Uprava javnih poslova zemaljskih, kao što su gradenje putova, zgrada i pr. povjerena je jednom zvaničniku, takode naimenovanom carskim ukazom po predlogu ministra javnih poslova. Dužnost je ovoga da prouči zajedno sa inžinjerima, pod njegovom zapovješću nalazećim se, odnosne planove o gradjenju drumova ili drugih, opšte korisnih zgrada, i da upravlja i nadgleda izvršivanje istih.

§ 12. O napredovanju zemljedjelija i zemaljske trgovine brigu voditi i nad istima bditi povjereno je jednom činovniku koji je naimenovan po predlogu ministra trgovine i agrikulture carskim ukazom. Ovaj ujedno ima da se stara, da se spiskovi o zemaljskom proizvodstvu, o uvozu i izvozu roba, tačno sačine.

§ 13. Valiji je pridodan u pomoć jedan administrativni savjet (idare-medžliz), sastavljen od: načelnika pravosuđa (mufetiši-hukiam), naimenovanog po opredjelenju u drugoj glavi navedenom; od upravitelja finansije; od mehtubdžisendije, od Upravitelja spoljašnjih poslova i šest članova, od kojih imaju da budu trojica musulmanske, a trojica nemusulmanske vjere. Ovih šest članova imaju se odnosno od naroda birati. Predsjedatelj administrativnog savjeta sam je valija, a u odsustvu njegovom, onaj zvaničnik, koga će on zapredsjednika opredjeliti.

§ 14. Ovome administrativnome savjetu zadatak je, da se posavjetuje o izvršivanju naredba obšte administrativnih, finansijalnih, spoljašnjih djela i javnih poslova, i o zemljedjeliju. U stvari pravosuda nejma se taj savjet ništa mješati. Postupak pri savjetovanju i izvršivanju zaključenja ovoga savjeta opredjeljen je osobnim pravilom.

§ 15. Vrhovna uprava nad vilajetskom policijom prinadleži valiji, koji se po potrebi zaptije, razdjeljivati i premješćati po sandžacima i okružijama svoga vilajeta. Poglavar naoružane policije jest jedan oficir (alajbeg) u činu pukovnika, koji je podčinjen zapovjesti valije, i koji ima izvršivati policajnu službu po propisu policajnoga pravila.

GLAVA DRUGA.

Pravosuđe.

§ 16. Načelnik pravosuđa (Mufetiš-hukijam), naimenovan od Njegovog veličanstva Sultana po preporuci Šeih-ul-Izlama, ima nadziravati nad svima sudovima građansko-religioznim (šeri), što postoje u ovom vilajetu. On konačno rješava nad presudama, koje su mu došle od suda ili osuđenih, podnešene višoj sudejskoj vlasti.

§ 17. Opšti djelokrug povjereni načelniku pravosuđa, kao i pojedinosti njihove vlasti, opredjeljeni su posobenim pravilnikom, propisanim od Šeih-ul-Izdama.

Građanski sud

§ 18. U glavnome mjestu vilajeta postavljen je glavni građanoki sud (temizi hukuk), imajući pravo, presudu izrsći u takovim parnicama, o kojima je primio izvjestija od drugostepenih sudova sandžakskih, kao i nad apelatima, shodno zakonu od parničara podnešenim.

§ 19. Presjednik glavnoga ovoga suda sam ja načelnik pravosuđa, a članovi jesu šest građana, troica musulmanske, a troica ne musulmanske vjere. Dodat je još ijedan carski činovnik, pravosudovnik kao sekretar suda. Člakovi suda zovu se mumejizi i bivaju namješćeni po propisu u V. glavi ovoga zakona opredjedenom.

§ 20. Glavni građanski sud rješava u svima stvarima, izuzimajući u parnicama:

1. između muslimana, koji pripadaju jurisdikciji šeri-a;
2. između parničara drugih vjeroispovjedi, koje su po prirodi svojoj upućene dotičnih crkvenih poglavara; također ili
3. predmeti, koji spadaju u struku kaznitelnog suda; ili
4. koje izključivo trgovački sud ima rješavati.

§ 21. Presude glavnog građanskog suda, na osnovu usmenog postupka izrečene, imaju se, snabdjevene s podnoscima načelnika pravosuđa i članova suda. Valiji na potvrđenje i izvršenje podneti. U onom slučaju pak, kad nebi Valija presudu potvrditi mogao, što bi punomoćije od vrhovne vlade carstva mu dato prekoračio, ima će se ista na potvrdeše sredotočnoj carskoj vlasti podneti.

Kaznitelni sud vilajetski.

§ 22. Glavni kaznitelni sud vilajetski (Medžlizi-debiri-džinajet), postojeći u Sarajevu, ima pregledati djelovanje drugostepenih kaznitelnih sudova sandžakskih, o kojemu ima od ovih biti izvješten. Isti rješava i o apelatama, od partaja shodno zakonu podnešenim mu.

§ 23. Predsjedatelj je glavnome ovome kriminalnome sudu sam načelnik pravosuđa, a članovi su mu šest gradana, trojice muslimanske, trojice ne muslimanske vjeroispovjedi. Članovi bivaju birani po propisu u V. odjelenju ovoga zakona opredjelenom.

§ 24. Presude, izrečene glavnim kaznitelnim sudom na osnovu usmenog postupka i snabdjeveni s podpisima načelnika pravosuđa i članovima kaznitelnog suda, imaju biti podnešene Valiji na potvrđenje i izvršenje. Ali Valija može samo do nekog izvjesnog stepena kriminalne presude potvrditi; one pak, kojih potvrđenje bi prekoračilo punomoćije dato Valiji, imaju se podneti centralnoj carskoj vladi na potvrđenje.

Glavni trgovački sud.

§ 25. U Sarajevu kao u centralnom vilajetskom mjestu ustanovljen je viši trgovački sud s poosobnim predsjednikom i više članova. Ovaj sud, ustrojen po propisu trgovačkog zakonika, ima da rješava na osnovu postojećih o tome pravila sve one pravne poslove, koji su odnosnim zakonom njemu opredjeleni. Isti je i apelacionalni trgovački sud u parnicama, koje mu dolaze od trgovačkih sudova sandžakskih.

Osobna opredjelenja za glavno mjesto vilajetsko.

§ 26. Sredotočni vilajetski sandžak (sarajevski) ima takode kao i ostali sandžaci svog osobnog kajmakama, svoj sobstveni administrativni savjet, građanski, kriminalni i trgovački sud. Ovima nadležateljstvima pripadaju, da uz odpravljjanje administrativnih i sudejskih poslova sandžaka i one vrše, koji se odnose na centralno okružije (Sarajevsko). Kajmakam sarajevskog sandžaka zastupnik je Valije kako u savjetu tako i pri obštoj upravi vilajeta. Isti predsjedava u odsustvu Valije u administrativnom savjetu, ako ga ovaj na to pozove.

GLAVA TREĆA.

§ 27. U glavnom mjestu vilajetskom biće svake godine obšte zemaljsko vjeće, koje je sastavljeno iz članova, biranih u svakom sandžaku po četiri, dvojica muslimanske, a dvojica ne muslimanske vjere. Narod ih bira po propisu u petom odjelenju označenom. Zemaljskome ovome vjeću sam je Valija predsjednik, koji naimenuje podpredsjednika iz reda visokih činovnika vrhovne zemaljske vlade.

§ 28. Zemaljsko vjeće biva svake godine jedanput sazivano u glavno mjesto vilajetsko, i vjećanje njegovo ne može duže od četrdeset dana da traje.

§ 29. Zemaljsko vjeće ima sa ovim predmetima da se zanima:

1. da se posavjetuje i da prouči planove kako o gradnju, popravljaju i čuvanju drumova glavnih i ostalih putova u ovom vilajetu, tako i podizanju novih ili popravljaju drugih obšte korisnih grada, mostova i proč.;
2. da se posavjetuje o mjerama policajnim za sigurnost putovanja;
3. da se posavjetuje o tome, kako bi se trgovini i zemljedjeliju pomoglo;
4. da se posavjetuje o sredstvima za umloženje sandžakskih, okružnih i obštinskih prihoda.

§.30. Svakome članu zemaljskog vjeća u dužnost spada, da priloži vjeću kako molbe i tegobe, svoga sandžaka ili okružija, tako i druge obšte korisne predmete; ali ih ima najpre Valiji saobštiti, koji će opredjeliti predloženje istih. — Zemaljskoga vjeća zadatak, je, da sve one predmete uzima u pretres i da o njima rješava, koji su mu od Valije predloženi, ali s drugima nejma se zanimati. Zaključenja pak, zemaljskog vjeka moraju biti od Valije carskoj centralnoj vladi podnešena na potvrđenje, koje biva carskim ukazom.

Drugo odjelenje.

O sandžakskoj upravi.

GLAVA PRVA.

Glavna uprava sandžaka

§ 31. Svaki sandžak pripada u obziru administrativnom. finapsijalnom i policajnom vrhovnoj upravi Nahije i ima jednoga kajmakama za poglavara, koji biva naimenovan carskim ukazom. Kajmakam izvršuje uredbe i zapovjesti carske vlade, koje mu dolaze od Valije, i koje se odnose na odpravljanje njegovog znanja. Kajmakam predstavlja eksekutivnu sandžaksku vlast, u onoj mjeri, koju zakon propisuje.

§ 32. Uprava nad Finasijalnim i računskim poslovima sandžakskim povjerena je jednom podupravitelju financije (mal-mudiri), naimenovanom od careke vlade, i podčinjenom zapovjesti upravitelja finansije vilajetske.

§ 33. Uzajmni djelokrug kajmakama i mal-mudira u smotrenju na finansijalne i računske poslove sandžakske opredjlen je osobenim pravilom. Ustanovljeno je pak jedno nadležateljstvo pod upravom mal-mudira koje odpravlja računske poslove sandžakske po propisu toga radi od vilajetskog upravitelja finansije izdatom.

§ 34. Tajništvo (sekretarstvo) povjereno je jednom zvaničniku od carske vlade naimenovanom (tahrirat-mudir) kome prinadleži odpravljanje zvanične korespodencije kao i drugih službenih kancelarijskih poslova. Isti je čuvar i sandžakske arhive.

§ 35. Kajmakamu je pridodan administrativni savjet, koga su članovi kadija centralnoga okružija sandžaka, muftija i mjesne vjerozakonske poglavice ne musulmanske, i šestorica stalnih članova, od kojih su trojica musulmanske a trojica ne musulmanske vjere. Predsjednik administrativnom savjetu je kajmakam, a u odsustvu njegovom onaj član koga bude na to pozvao.

§ 36.. Zadatak ovome savjetu je taj da se zanima sa svima predmetima sandžakskim odnosećim se na izvršenje administrativnih i finansijskih poslova i na naplaćivanje poreza i prihoda vakufskih i tapijskih (redevances des vacouls el revent dulapou) Isti se savjet ispituje i savjetuje o potrebama zemljedjelija i o podizanju i izvršenju javnih poslova. U sudske stvari nejma se taj savjet mješati.

§ 37. I ovo okružije, u kome leži glavno mjesto sandžaka, ima svoga mudira (okružni načelnik), ali sudski su poslovi toga okružija upućeni na sudove sandžakske. Okružnom pak načelniku prinadleži gradanska administracija okružija, koji je ujedno i pomoćnik kajmakama, i koji nosi titulu kajmakam-muavini.

§ 38. Oružana policija u sandžaku stanujuća prinadleži kajmakamu, koji će je po raznim okružnjama razdjeliti ili premješćati iz jednog u drugo, kako god to služba iziskuje ili Valija naredio bude. Komandu pad zaptijama (oružana policija, žandarmerija) povjerena je jednom višem oficiru. koji će službu vršiti shodno propisu policajnog pravila i pod zapovješću kajmakama,

GLAVA DRUGA.

Sudska vlast sandžakska.

§ 39. U svakom sandžaku namješćen je jedan kadija za sudsku službu spadajuću u djelokrug šeri-a, izuzimajući predmete, koji su zavisni od gradanskog zakona. Kadija biva naimenovan carskim ukazom po predlogu šeik-ul-islama.

§ 40. Gradanski sud sandžakski ustanovljen je u svakom glavnom mjestu sandžaka. Isti rješava parnice koje nepadaju u kompetenciju gradanskih okr. vlasti, i nad apelatama shodno zakonu podnešenim mu od parnicara protiv presuda prvostepenih sudova.

§ 41. Sandžakskom gradanskom sudu predsjedatelj je kadija, a članova ima šest, od kojih su trojica musulmanske, a trojica ne musulmanske vjere. I ovi članovi bivaju namješćeni po propis u petom odjelenju izloženom. Jedan carski činovnik posebno na to od carske vlade izaslat presjedavaće sjednicama ovoga suda.

§ 42. Ovaj će gradanski sud rješavati u svima parnicama, izuzimajući:

- 1.. parnice među musulmanima, koje spadaju u djelokrug šeri-a, kao i u onima, koje prinadleže rješenju drugim vjerozakonskim starješinama;
- 2., predmeti, koji spadaju kriminalnom sudu u djelokrug;
- 3,, parnice trgovačke, trgovačkom sudu prinadležeće.

§ 43. Presude sandžakskog gradanskog suda imaju biti napisane na osnovu usmenog postupka i podnešene sa podpisima kadije i članova kajmakamu koji će ih izvršiti do onih granica, koje su mu zakonom stavljene; ostale pak moraće kajmakam valiji podneti.

§ 44. Kaznitelni sud sandžakski saetavljen pod predsjedništvom sandžakskog kadije iz šest članova, od kojih su trojica musulmanske, a trojica ne musulmanske vjere. I ovi bivaju namješćeni po propisu u petom odjelenju opredjelenom.

§ 45. I presude kaznitelnog ovog suda imaju biti napisane na osnovu usmenog postupka i podnešene — podpisane kadijom i članovima— kajmakamu, koji ih mora slati valiji.

§ 46. Svaki sandžak ima i svoj trgovački sud, ustanovljen po propisu trgovačkog zakonika, i pod predsjedništvom posebnog predsjednika i sa izvjesnim brojem članova. Ovaj rješava parnice, koje njemu po zakonu pripadaju.

Odjedenje treće.

O upravi okružija.

GLAVA PRVA.

Glavna uprava okružja.

§ 47. U svakom okružju ima jedan mudir (okružni načelnik), koga imenuje carska vlada, i kome je povjerena sva građanska i Finansijska uprava okružna. Mudir je neposredno sandžakskom kajmakamu podčinjen. Njegova je dužnost, da izvršuje vladine zapovjesti dolazeće mu od valije ili kajmakama. Izvršenje sudskih presuda pripadaju mudiru do onog stepena, do kog mu je vlast data.

§ 48. Finansijski poslovi okružja, t.j. naplaćivanje porezi i drugih javnih prihoda, predaja novaca sandžakskom nadležateljstvu, namirivanje javnih troškova opredjeljenje za okružne izdatke, i vodenje o svemu tom točnih računa, sačinjavaju odnosno dužnost mudira.

§ 49. Računski poslovi i zvanična korespodencija u okružjima povjereni su jednom, u potrebnom slučaju dvama sekretarima.

§ 50. Mudiru pridata su četiri činodjstvujuća člana administrativnoga savjeta, od kojih su dvojica muslimanske, a dvojica ne muslimanske vjeroispovjedi, i koji su izabrani od naroda po propisu u V. odjelenju navedenom.

§ 51. Sandžasko okružje ima svoj administrativni savjet. Administrativnom okružnom savjetu, kome je predsjednik mudir, članovi jesu: kadija okružnog mjesta, obštinski poglavari ne muslimanske vjeroispovjedi okružni sekretar i četiri člana.

§ 52. Administrativnom tom savjetu pripadaju svi oni poslovi, koji se odnose izvršivanje administrativnih ili finansijskih uredba; kao i na policajnu službu; na podizanje ili nagledanje javnih zgrada i zemljedelija u okružju. U sudske poslove nejma se niko mješati. — Način savjetovanja i o izvršivanju zaključaka ovoga savjeta govori po naosobno pravilo.

§ 53. Naoružana policajna sila, stanujuća u okružju, stoji pod zapovješću mudira, koji je imao upotrebiti po nalogu kajmakama ili po propisu policajnog pravila.

GLAVA DRUGA.

O okružnoj sudskoj vlasti.

§ 54. U svakom okružju postavljen je jedan kadija za onakve parnice, kojih rešenja pripadaju šeriji, a koji nejma vlast mješati se u sudske stvari, spadajuće u djelokrug građanskog suda. Kadiju naimenuje Njegovo veličanstvo Sultan po predlogu Šeih-ul-islama.

§ 55. U svakom glavnom okružnom mjestu ima okružni građanski sud, kome je predsjednik kadija, a kog su članovi četiri građanina, dvojica muslimanske a dvojica ne muslimanske vjeroispovjedi. I ovi članovi bivaju izabrani po propisu u petom odjelenju opredjelenom.

§ 56. Okružni sud ima da rješava u svima parnicama, izuzimajući ove:

1. koje spadaju u struku muslimanske ili druge vjeroispovjedi, i

2. koje pripadaju sudu trgovačkog suda. Okružni sud ima pravo rješavati i krivična djela i prestupljenja do izvjesnog stepena.

§ 57. Presude, izrečene na osnovu usmenog postupka i potpisane kadijom i članovima, imaju se podneti mudiru, koji će ih do izvjesnog stepena izvršivati, a one presude, koje mudir izvršivati nemože, što nejma zato vlasti, valja mu kajmakamu podneti.

Odjeljenje IV.

O seoskoj upravi.

§ 58. U svakom selu imaju se izabrati po dva muhtara od svake obštine (mahale?), po propisu u istom odjelenju izloženom. Obštine pak, koje imaju manje od dvadeset kuća, mogu samo po jednog muhtara izabrati.

§ 60. Muhtari su u njihovim selima praviteljstveni organi za naplaćivanje poreza i za druge administrativne i policajne poslove. Isti vrše i ostale obštinske, njima pripadajuće dužnosti.

§ 61. Muhtarima podčinjeni su obštinski služitelji kao što su beg- džije, kurundžije i, s kojima oni raspolažu po propisu osobitog pravila.

§ 62. U svakoj seoskoj obštini postoji meplis pod imenom ihtihar medžlis (savjet starješina), u kome nemogu biti više od dvanajst, a manje od tri člana, koji bivaju izbirani po propisu petog odjelenja. Imami, i sveštenici ne muslimanskih vjeroispovjedi, stanujući u odnosnom selu, svagda su članovi tog seoskog medžlisa.

§ 63. Dužnosti ihtihar-medžlisa jesu ove: paziti da se porez ili drugi danci shodno zakonu razrezuju, naređivati težačke poslove i starati se, da se čistoća u selu nabljudava. Uz to ima taj medžlis i to pravo, da može kao primiritelni sud manje parnice rješavati.

§ 64. Ako bi se između dva ili više sela njeke razmirice norodile, koje ištu uzajmničko posredstvovanje, to se imaju onda mješovite komisije sastaviti, koje nemogu imati više od dvanajst, a manje od šest članova, i koje moraju biti sastavljene iz članova odnosnih seoskih medžlisa. Najstariji je muhtar predsjednik tim komisijama, kojih zaključke imaju muhtari izvršivati ili naređivati da se izvrše.

§ 65. Vršenje dužnosti muhtara propisuje odnosno pravilo, a za točno i vjerno ispunjenje dužnosti od strane muhtara ima svo selo solidarno da jemci.

§ 66. Muhtari i članovi seoskog medžlisa izbiraju se na jednu godinu, i mogu biti nanovo izbirani. Kad oni što skrivaju vlasti, ili budu tuženi od seoskog medžlisa i ako se pronade da je tužba osnovana, mogu biti zbačeni.

Odjeljenje V.

GLAVA PRVA.

O izboru u selima.

§ 67. Svaki carski podanik, imajući osamnajst godina i samostalnu vlastitost u svojoj obštini, i ako plaća godišnje najmanje pedesetgroša danka, imade pri izboru muhtara i starješina svoje obštine pravo glasanja.

§ 68. Svaki carski podanik, imajući trijest godina i samostalnu vlastitost u odnosnoj opštini, i ako pri tom plaća najmanje sto groša godišnjeg danka može biti izbiran za muhtara ili starješinu.

§ 69. Iborni akt, potpisan biračima obštinskim, ima se svake godine odma posle izbora podneti okružnom načelniku.

§ 70. Muhtari i članovi savjeta starješina biraju se na godinu, a mogu biti nanovi izbirani u slučaju smrti jednog muhtara, ili iz drugog uzroka istupanja njegovog iz zvanija, obština se može izvanredno skupiti radi novog izbora. To biva i u slučaju, kad bi koji član starješinskog sabora ma kojim uzrokom svoje mjesto ostavio.

§ 71. Svake druge godine sastavlja se jedan birajući odbor, kog su članovi okružni načelnik, kadija, muftija, sveštenici ostalih ne muslimanskih vjeroispovjedi i sekretar okružni. Ovaj će odbor iz spiskova sviju poreskih glava, ma da one obitavaju u glavnome okružnom ili na drugom kom mjestu u okruženju, i koje plaćaju najmanje sto pedeset groša a stari su punih trideset i pet godina, moći birati kandidate, pri čemu pismeni ljudi imaju prvenstvo:

a) za kandidate administrativnog savjeta biraju se tripot toliko lica, koliko taj savjet članova imade, pola od Muslimana a pola od ne Muslimana. Gdje imade mješovitog stanovništva, onda od svakoga podjednako.

b) na isti način i pod istim uslovima biraju se članovi za okružni medžlis.

§ 72. Imena kandidata izbranih birajućim odborom imaju biti napisna na osobenom pečatnjom za to

§ 73. Osim pomenutog lista ima se protokol o izbornom aktu načiniti, koji imaju podpisati kako članovi birajućeg odbora tako i oni starješinskog savjeta, i koji se daje na ostavu okružnoj arkivi. Jedan pak prepis istoga ostaje kod obštine.

§ 74. Izborni list, kako stigne u okružno mjesto, imaće okružni sekretar odpečatiti i pročitati u prisustvu članova birajućeg odbora. Jedna trećina, to jest imena onih lica, koja su dobila najmanje glasova, izbrisae se, ostala pak šilju se, sa zvaničnim pismom, sandžakskom kajmakamu. Svaka obština ima samo jedan glas, a ona lica, koja su dobila najviše glasova, smatraju se, da imaju višinu istih za sebe.

§ 75. Kad izborni listovi sviju sandžakskih okružija budu skupljeni, to onda kajmakam i savjet njegov naimenuje iz sviju one članove idaremedžlisa i za sud, koji mu se svide da imaju za to sposobnosti.

§ 76. Bujruntije, koje potvrduju izbor i naimenovanja kajmakamova, razaslaće se obštinama preko mudira.

GLAVA DRUGA.

O izborima u sandžacima.

§ 77. U svakom sandžaku ustanoviće se jedan birajući odbor, kog su članovi kajmakam, kadija mal-mudir, muftija sandžakskog mjesta, svještenici ne muslimanske vjeroispovjedi i sekretar sandžakski. Ovaj odbor predstavi iz spiskova poreskih glava tripot toliko kandidata, koliko administrativni savjet članova ima, i od kojih polovina njih treba da bude muslimanske a polovina ne muslimanske vjeroispovjedi. I kandidati za članove gradanskog suda po istom se načinu i pod istim uslovom naimenuju. Administrativni savjet i sud okružni biraju iz tog spiska kandidata, birajućim odborom sandžakskim predstavljeni neki broj lica, polak muslimanske, polak druge vjeroispovjedi, koja su sposobna da budu članovi savjeta ili gradanskog suda sandžakskog. Izborni taj akt šilje se potom u glavno mjesto sandžaksko.

§ 78. Kad spiskovi stignu iz okružija u sandžaksko mjesto, onda iste odpečati i pročitati sandžakski sekretar u prisustvu članova birajućeg odbora. Broj izbranih lica svestiće se na dvije trećine, izbrisavši ona imena, koja su najmanje glasova dobila izborom u okružiju učinjenim, i počem se smatra, da svako okružije samo jedan glas imade, to ona lica koja su najviše glasova polučila, smatraju se da su dobila višinu glasova, i ova se šilju sa zvaničnim pismom vilajetskom valiji.

§ 79. Valija će od izbranih tim načinom lica ona naimenovati za članove administrativnog savjeta ili gradanskog suda, koja on za sposobna nade. Valija ima pravo neobzirati se na mnjenje administrativnog savjeta vilajetskog odnoseće se na ova naimenovanja.

§ 80. Bujruntije, kojima se potvrduju ti izbori i naimenovanja od strane valije rasposlaće se preko kajmakama.

GLAVA PRVA.

O izborima u sredotočnom mjestu vilajetskom.

§ 81. Načelnik pravosuda, upravitelj vilajetske finansije, mehtubdžija, sekretari gradanskog kriminalnog suda, muftija, kadija i poglavice muslimanskih vjeroispovjedi, koji stanuju u glavnom mjestu vilajetskom sačinjavaju jedan birajući odbor, kome je sam valija predsjednik. Ovaj odbor bira iz spiskova sviju stanovnika vilajetskih, triput toliko kandida taza članove administrativnog savjeta i gradanskog suda vilajetskog, koliko oba ta tjela članova imaju. Samo onakove osobe mogu biti za to izbrane, koje su otomanski podanici, koji plaćaju najmanje pet stotina groša godišnjeg poreza, i koji uživaju obšte poštovanje i uvaženje u vilajetu; pri tom moraju biti i pismeni. Sa spiscima osoba birajućim odborom centralnog mjesta kandidiranih, opravljanim u sandžaksko mjesto radi izbora, postupaće se onako isto, kao što se postupa i pri izboru članova za savjete i sudove sandžakske i okružne. Izborni akt u glavnome mjestu sandžakskom na osnovu usmenog postupka zaključeni, ima se podnijeti valiji, koji će imena po propisu izbranih lica poslati u Carigrad blistatelnoj Porti. Potvrdenja tog izbora bivaju vezirskim pismima.

§ 82. Četiri savjetnika iz okružija svakoga sandžaka sastaju se u glavnom mjestu sandžakskom na mjesec dana pre, neg što će biti svake godine sazvato zemaljsko vjeće, radi izbora zastupnika na zemaljskom vjeću. Skupljeni okružni savjetnici baraju iz spiskova sviju sandžakskih stanovnika, ma oni stanovali kud mu drago u okružiju, ali lica koja moraju imati propisanu sposobnost, da mogu biti zastupnici na zemaljskom vjeću. Izbrani zastupnici imaju odlaziti u centralno mjesto vilajetsko, kako ih bude na to pozvao kajmakam. Savjetnici okružni, koji su se skupili u glavnome mjestu sandžakskom radi izbora zemaljskih zastupnika, imaju dužnost tim zastupnicima saobštavati potrebe i tegobe pojedinih okružija u obziru na javne poslove, poljodjelstvo, trgovinu i podobne stvari, kako bi mogli iste propisanim posredovanjem valije zemaljskome vjeću predložiti i odkloniti ih.

Osobiti članak.

Članovi za administrativni savjet i za gradanske i kriminalne sudove biraju se na dve godine tako, da posle dve godine polovina od njih istupi, koja biva novim izborom dopunjena. Ti članovi mog biti izbrani. Samo zastupnici na zemaljskom vjeću na jednu su godinu izbrani.

1866.godine

